

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 212 6492, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

p. Jūratei Bogdevičei
Lietuvos akcininkų asociacija
Konstitucijos pr. 15-12, LT-08106 Vilnius
El. p.: asociacija@investuotojams.eu

2013-12-20 Nr. (2.16-23)6V- 2229
Į 2013-11-21 Nr. 131121/001

DĖL JŪSŲ PRAŠYMO PRADĖTI TYRIMĄ DĖL GALIMO MANIPULIAVIMO VILIBOR

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje (toliau – Konkurencijos taryba) 2013 m. lapkričio 21 d. gautas Lietuvos akcininkų asociacijos prašymas dėl galimo kartelinio susitarimo ištyrimo. Prašyme, atsižvelgiant į JAV, Didžiosios Britanijos bei Japonijos priežiūros tarnybų atliktus tyrimus, atskleidusius, jog buvo manipuluojama LIBOR indeksu, prašote Konkurencijos tarybos iširti, ar nebuvo analogiško manipuliavimo Lietuvoje – t.y. ar 2008-2009 m. nebuvo kartelinio susitarimo požymių manipuluojant VILIBOR. Prie savo prašymo taip pat pridėjote ankstesnio su Lietuvos banku vykusio susirašinėjimo analogišku klausimu kopiją.

Dėkojame Jums už kreipimąsi.

Atsakydami į Jūsų prašymą informuojame, kad ūkio subjekto prašymas atlikti tyrimą turi atitikti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Konkurencijos įstatymas) ir Konkurencijos tarybos darbo reglamente, patvirtintame Konkurencijos tarybos 2002 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 129 (toliau – Darbo reglamentas), nustatytus reikalavimus. Konkurencijos įstatymo 24 str. 1 d. nurodyta, kad pareiškime atlikti tyrimą turi būti nurodomos pareiškėjui žinomos Konkurencijos įstatymą pažeidžiančių veiksmų faktinės aplinkybės ir prie pareiškimo pridedami tai patvirtinantys dokumentai. Tuo tarpu Darbo reglamento 25-28 p. detalizuoja pareiškimui taikomus reikalavimus¹.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą darytina išvada, kad tam, jog Konkurencijos taryba turėtų pagrindą svarstyti klausimą, ar pradėti tyrimą dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo, pareiškime turi būti nurodyti tokie konkretūs skundžiamo ūkio subjekto veiksmai ar sprendimai, pateikiami įrodymai, pagrindžiantys tų veiksmų atlikimą, kurie, atlikus preliminarią jų analizę, leistų nustatyti, kad jie gali turėti įtakos Konkurencijos įstatymo saugomiems interesams.

Be kita ko, norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kokių tyrimų atlikimas yra priskirtas Konkurencijos tarybos kompetencijai. Konkurencijos įstatymo 18 str. nurodyta, jog Konkurencijos taryba *inter alia* prižiūri, kaip ūkio ir viešojo administravimo subjektai laikosi šio įstatymo nustatytų reikalavimų, įskaitant draudimą konkurentams ar skirtinguose prekės ar paslaugų platinimo lygmenyse veikiantiems ūkio subjektams sudaryti draudžiamus susitarimus dėl kainų ar kitokių pirkimo/pardavimo sąlygų fiksavimo, prekės rinkos pasidalinimo teritoriniu pagrindu, prekės gamybos ar pardavimo kiekių nustatymo bei kitus. Draudžiamą susitarimą Konkurencijos įstatymo 5 str. prasme sudaro keli privalomi elementai susitarimas ar suderinti veiksmai tarp ūkio subjektų ir konkurencijos ribojimas. Kad Konkurencijos taryba galėtų atlikti tyrimą dėl galimo draudžiamo susitarimo, turi egzistuoti įtarimai, dėl draudžiamo susitarimo sudėties požymių, t.y. šiuo atveju, turėtų būti pagrįstų įtarimų, jog bankai tarpusavyje derino veiksmus, siekdami apriboti konkurenciją fiksuodami VILIBOR palūkanų normas. Taigi, Konkurencijos taryba galėtų atlikti tik tokių ūkio

¹ Darbo reglamentą galima rasti internete adresu: http://kt.gov.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=506 [paskutinį kartą žiūrėta 2013-12-19].

subjektų galimai draudžiamų veiksmų įvertinimą, kurie būtų nulemti susitarimo, o ne kitų aplinkybių (pvz., savarankiško prisitaikymo prie atitinkamos rinkos veikimo dėsnų, viešos pačių konkurentų ar Lietuvos banko skelbiamos informacijos apie bankų kotiruotes bei kitos statistinės informacijos sekimo ir prisitaikymo, ar kita). Pažymėtina, kad Konkurencijos taryba nėra atlikusi tyrimų dėl galimo bankų susitarimo manipuluoti tarpbankinių sandorių palūkanų normomis, kurių pagrindu yra apskaičiuojamas VILIBOR, kadangi Konkurencijos taryba neturi informacijos, kurios pagrindu galima būtų įtarti bankus tarpusavyje derinant minėtas palūkanų normas.

Visgi norime atkreipti Jūsų dėmesį, kad vertindami viešai prieinamą informaciją apie VILIBOR apskaičiavimui naudojamas bankų palūkanų normas, pateikiame savo pastebėjimus Konkurencijos tarybos kompetencijos ribose. Galutinai įvertinti konkrečią situaciją dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo galima tik detalai išanalizavus visas jos aplinkybes tyrimo metu ir Konkurencijos tarybai priėmus atitinkamą kolegialų sprendimą. Žemiau pateikiama tik preliminari Konkurencijos tarybos specialistų nuomonė, kuri nebūtinai gali sutapti su Konkurencijos tarybos, kaip kolegialaus organo, pozicija, jeigu būtų atliekamas tyrimas.

Nagrinėjant Lietuvos banko skelbiamas Lietuvos bankų 6 mėnesių palūkanų normų kotiruotes, naudojamas apskaičiuojant nagrinėjamo laikotarpio² VILIBOR, matyti, kad bankų kotiruotės juda ta pačia kryptimi, o visam nagrinėjamam laikotarpiui būdinga kotiruočių mažėjimo tendencija (žr. šio rašto priedą Nr. 1). Kiekvieno banko kotiruočių lygis skiriasi, o didžiausios/mažiausios kotiruotės savininkai nėra pastovūs (t.y. išrikiavus kiekvienos dienos kotiruotes didėjimo/mažėjimo tvarka, kiekvieno banko užimama vieta tokioje eilėje keistųsi).

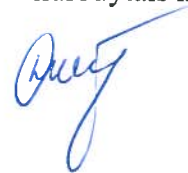
Pažymėtina, kad, pateikdami palūkanų normų kotiruotes, bankai atsižvelgia į bendras išorines ekonomines sąlygas atitinkamu metu, kurios yra vienodos visiems bankams. Savo ruožtu minėto laikotarpio VILIBOR judėjimas, kaip ir minėta Lietuvos banko Bankininkystės tarnybos 2012 m. rugsėjo 13 d. rašte Nr. S 2012/(23.4-2300)-12-4417 Lietuvos Akcininkų asociacijai, *gana gerai atspindėjo palūkanų normų lygį tarpbankinėje rinkoje*. Kitaip tariant, skirtingų Lietuvos bankų kotiruočių (darančių tiesioginę įtaką VILIBOR dydžiui) judėjimas nagrinėjamu laikotarpiu atitiko tuo metu buvusią bendrą šalies makroekonominę aplinką. Taigi vienodos krypties skirtingų bankų pateiktų palūkanų normų kotiruočių judėjimas nagrinėjamu laikotarpiu savaime nesudaro pagrindo įtarti draudžiamo susitarimo egzistavimo.

Lyginant palūkanų normų kotiruočių skirtumus tarp Lietuvos bankų, galima teigti, kad jie buvo ganėtinai ženklūs nagrinėjamo laikotarpio pabaigoje. Pastebėtina, kad nors nagrinėjamo laikotarpio pradžioje skirtumai tarp atskirų bankų kotiruočių nebuvo dideli (ypač palyginus su laikotarpio pabaiga), kotiruotės kito labai dažnai, tuo tarpu laikotarpiai, kuriais vieno ar kito banko kotiruotės buvo daugiau ar mažiau stabilios, trukdavo palyginti neilgai. Toks kotiruočių nestabilumas ir dažnas kitimas taip pat nesudaro pagrindo įtarti draudžiamo susitarimo egzistavimo. Kita vertus, nors laikotarpio pabaigoje kotiruočių dydžiai atskirų bankų lygmeniu stabilizavosi, skirtumai tarp atskirų bankų kotiruočių ženkliai išaugo, kas, pasak minėto Lietuvos banko Bankininkystės tarnybos rašto, gali būti paaiškinama *Lietuvos tarpbankinės pinigų rinkos bei litais denominuotų išvestinių finansinių priemonių rinkos „seklumu“*, taip pat *skirtingais bankų finansinių išteklių pritraukimo kaštais ir galimybėmis gauti finansavimą tarptautinėse rinkose*.

Apibendrinant aukščiau pateiktus argumentus, skirtingų Lietuvos bankų palūkanų normų kotiruočių, naudojamų skaičiuojant VILIBOR, preliminari analizė parodė, kad šiuo metu ir iš viešai prieinamos informacijos nėra pagrindo įtarti nagrinėjamu laikotarpiu rinkoje buvus draudžiamą susitarimą.

Tikimės, jog pateikta informacija yra naudinga. Kilus neaiškumams dėl šiame rašte pateiktos informacijos ar turint papildomų klausimų, prašome teirautis žemiau nurodytais kontaktais.

L.e. Draudžiamų susitarimų skyriaus vedėjos pareigas

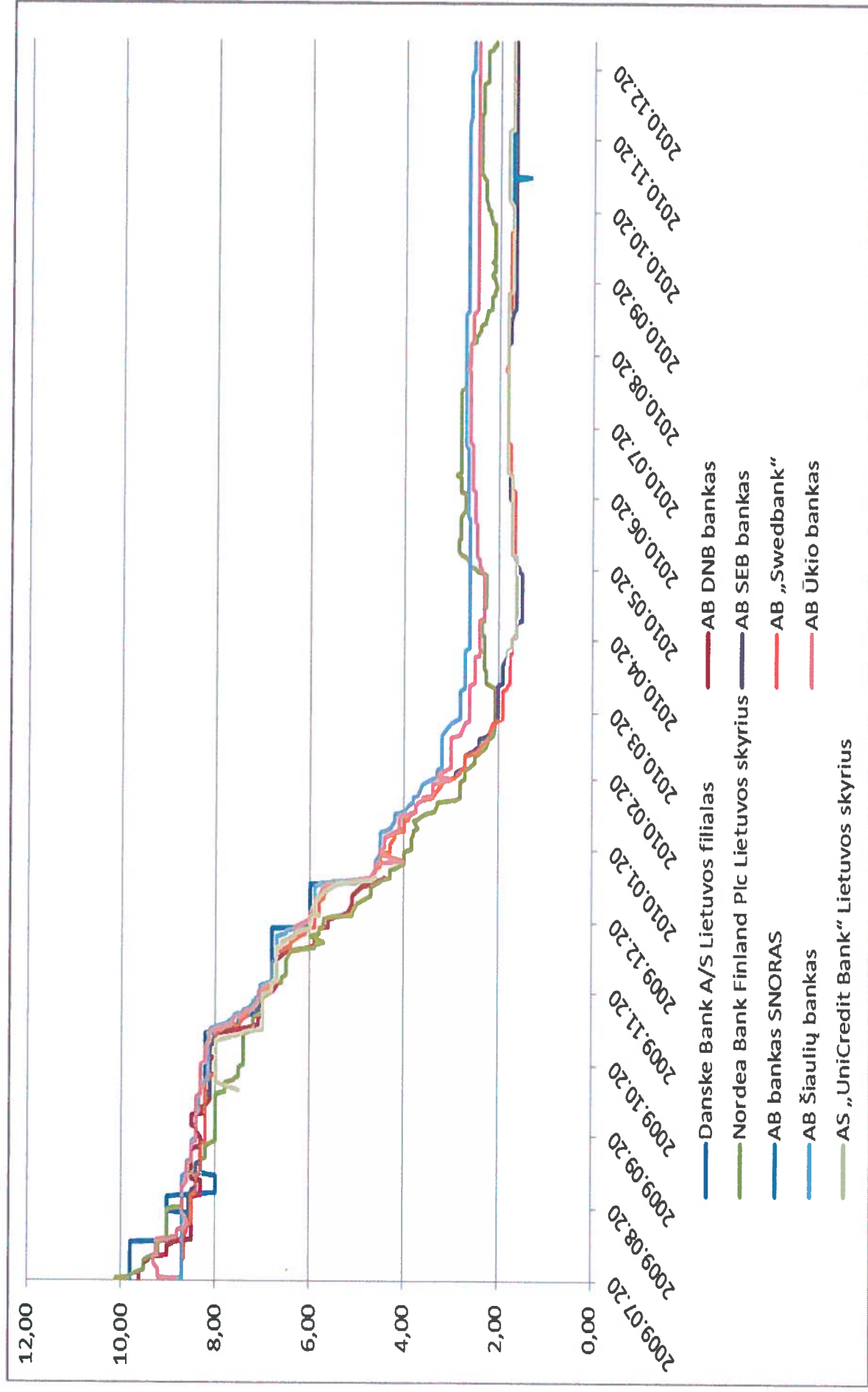

Dina Lurje

Živilė Kičaitė, tel. (8 5) 260 88 79, el. p. zivile.kicaite@kt.gov.lt

² Analizuotas 2009.07.20 – 2010.12.31 laikotarpis. Ankstesnių atskirų Lietuvos bankų palūkanų normų kotiruočių Lietuvos bankas viešai neskelbia.

Grafikas: VILIBOR apskaitėdavimui naudojamų bankų palūkanų normų pokyčiai 2009-07-20 – 2010-12-31

Šaltinis: Lietuvos bankas (<http://www.lb.lt/statistics/statbrowser.aspx?group=7222&lang=lt&orient=horz>)